

חוק הארכיונים, התשט"ו-1955¹

הגדרות
(תיקונים: התשכ"ד,
התשמ"א)

1. בחוק זה -

"חומר ארכיוני" - כל כתב על גבי נייר או על גבי חומר אחר וכל תרשים, דיאגרמה, מפה, ציור, תו, תיק, תצלום, סרט, תקליט וכיוצא באלה -

(1) המצויים ברשותו של מוסד ממוסדות המדינה או של רשות מקומית, להוציא חומר שאין לו ערך של מקור;

(2) המצויים בכל מקום שהוא ושיש בהם ענין לחקר העבר, העם, המדינה או החברה, או שהם קשורים לזכרם או לפעולתם של אנשי שם;

"הגנזך" - ארכיון מדינת ישראל;

"ארכיון ציבורי" - ארכיון שהוא בבעלותו או בהנהלתו של גוף שאין מטרתו הפקת רווחים ואושר על ידי הממשלה, בהודעה שפורסמה ברשומות, כארכיון ציבורי;

"הגנז" - מנהל הגנזך, לרבות כל אדם שהגנז ייפה את כוחו לפעול בשמו או במקומו;

"מוסד ממוסדות המדינה" - לרבות תאגיד ממלכתי או ממשלתי וכן מוסד ממלכתי שהוקם על פי חיקוק, שהממשלה, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, הכריזה עליהם בצו כמוסד המדינה לענין חוק זה.

2. (א) הגנז יתמנה על ידי הממשלה לאחר התייעצות במועצת הארכיונים העליונה.

(ב) כל עוד לא נתמנה הגנז יהיה שר החינוך והתרבות יושב ראש המועצה.

מינוי הגנז

1. ס"ח 171, התשט"ו, עמ' 14.

תיקונים: ס"ח 431, התשכ"ד, עמ' 144;

ס"ח 1014, התשמ"א (31.3.1981), עמ' 152.

**מועצת ארכיונים
עליונה**

3. תוקם מועצת ארכיונים עליונה (להלן - המועצה), וזה הרכבה:

- (1) הגנז שיהיה יושב ראש המועצה;
- (2) בא־כוח משרד החינוך והתרבות ובא־כוח אותם משרדי הממשלה שתקבע הממשלה;
- (3) בא־כוח הספרייה הלאומית, הארכיון הציוני המרכזי, הארכיון הכללי לתולדות ישראל, המועצה הארכיאולוגית המייעצת, הארכיון של צבא־הגנה לישראל וארכיונים שייקבעו על ידי הממשלה;
- (4) המועצה רשאית להמליץ בפני הממשלה על מוסדות אחרים שבא־יכוחם יצורפו למועצה;
- (5) מומחים שתמנה הממשלה אחר התייעצות במועצה, ובלבד שמספרם לא יעלה על שליש חברי המועצה בשעת המינוי.

**מנין חוקי וסדרי
דיון
(תיקון התשכ"ד)**

- 3.A (א) מנין חוקי בישיבות המועצה הוא ארבעים אחוזים ממספר חבריה.
(ב) המועצה תקבע את סדרי דיוניה ועבודתה, במידה שלא נקבעו בתקנות.

**החומר שיופקד
בגנזך
(תיקון התשכ"ד)**

4. (א) בגנזך יופקד כל חומר ארכיוני של מוסדות ממלכתיים שקדמו להקמת מדינת ישראל, וכל חומר ארכיוני של מוסד ממוסדות המדינה או של רשות מקומית שנפסק קיומם ואין מוסד אחר יורש את מקומם, וכל חומר אחר של מוסד ממוסדות המדינה או של רשות מקומית שאינו צריך שימוש עוד ושלא ניתן לבערו לפי התקנות, או שאין בדעתם של המוסד או של הרשות המקומית לבערו אף שניתן לבערו לפי התקנות.

- (ב) הגנז רשאי לקבל להפקדה בגנזך כל חומר ארכיוני.
(ג) כל חומר ארכיוני שהועמד לרשותו של הגנז, אף אם לא הועבר אליו - יראוהו כמופקד בגנזך.

**תקופת ההפקדה
בגנזך**

5. הפקדת חומר ארכיוני בגנזך היא לצמיתות, אך רשאי הגנז, בתנאים שייקבעו בתקנות, לקבל חומר ארכיוני למשמרת שאינה לצמיתות.

6. הגנז יפקח על סדרי הארכיונים במוסדות המדינה וברשויות המקומיות, על שמירת החומר הארכיוני בהם ועל ביעורו. **סמכויות פיקוח**
7. הגנז רשאי לבדוק כל חומר ארכיוני במוסדות המדינה וברשויות המקומיות, לצלמו ולהעתיקו אך לא יוכל לבדוק, לצלם ולהעתיק חומר סודי במוסדות המדינה אלא ברשות הממונה האחראי על אותו חומר. **סמכות לבדוק**
8. (א) הגנז ינהל פנקס חומר ארכיוני הנמצא בידי בעלים פרטיים (להלן - הפנקס).
 (ב) בפנקס יירשם חומר ארכיוני בעל ערך, כפי שייקבע על ידי הגנז הנמצא בבעלותם או בהחזקתם של אנשים ומוסדות פרטיים ואינו מופקד בארכיון ציבורי.
 (ג) הרישום ייעשה על יסוד הצהרת הבעלים של החומר הארכיוני, או של המחזיק בו, או על יסוד ידיעה שהגיעה לגנז על מציאות החומר. **פנקס של חומר ארכיוני פרטי**
9. (א) הגנז רשאי לדרוש מכל אדם ידיעות על חומר ארכיוני הנמצא בבעלותו או בהחזקתו.
 (ב) אין הגנז רשאי לעיין בחומר ארכיוני כאמור, לצלמו, להעתיקו, לתת את התצלום או את ההעתק לעיון הקהל אלא ברשות הבעלים ובעל זכות היוצרים ובהתאם לתנאים שהגנז ובעל החומר הארכיוני הסכימו עליהם. **סמכויות הגנז לגבי חומר שברשות הפרט**
10. (א) כל אדם רשאי לעיין בחומר הארכיוני המופקד בגנז, אך אפשר להגביל זכות זו בתקנות, ויכול שההגבלה תהיה לפי סוגו של חומר ארכיוני ולפי תקופה קצובה מזמן היווצרו.
 (ב) הופקד חומר ארכיוני שיזכות העיון בו מוגבלת, על פי חוק או על פי הסכם, יחולו עליו אותן ההגבלות גם בגנז.
 (ג) (1) לענין סעיף קטן זה תקבע הממשלה ועדה של שלושה שרים.
 (2) הגנז, באישור הועדה, רשאי לציין חומר ארכיוני כסודי - מטעמים של פגיעה בבטחון המדינה או ביחסי החוץ של המדינה, וכחשאי - מטעמים של פגיעה בצנעת הפרט; הגנז רשאי, בהסכמת המועצה, לעשות כאמור מטעמים אחרים. **עיון הקהל (תיקונים: התשכ"ד, התשמ"א)**

(3) על העיון בחומר ארכיוני מן הסוגים האמורים רשאי הגנז להטיל הגבלות מיוחדות.

11. הגנז רשאי לתת לכל דורש העתקים, בין בכתב ובין בצורה אחרת, מכל חומר ארכיוני המופקד בגנזך שאין הגבלות עיון חלות עליו.

העתקים
(תיקונים:
התשכ"ד, התשמ"א)

12. (א) לא יבוער במוסד ממוסדות המדינה או ברשות מקומית חומר ארכיוני, אלא בהתאם לתקנות.

ביעור חומר
במוסדות המדינה
וב'

(ב) הגנז רשאי לצוות על צילומו והעתקתו של כל חומר ארכיוני כאמור, לפני ביעורו, ועל הפקדת התצלום וההעתק בגנזך.
(ג) סעיף זה לא יחול על חומר ארכיוני שביעורו דחוף מטעמים של בטחון המדינה.

13. (א) חומר ארכיוני שלדעת הגנז אין צורך עוד לשמרו, רשאי הוא לבערו כעבור שלושים יום מיום שניתנה לחברי המועצה הודעה על הכוונה לבער את החומר. הגנז רשאי לפרסם את ההודעה ברשימות, ורשאי כל חבר מחברי המועצה לבקש את פרסומה בעתון יומי.

ביעור חומר בגנזך
(תיקון התשכ"ד)

(אא) לגבי חומר שהופקד על ידי מוסד ממוסדות המדינה או על-ידי רשות מקומית תינתן הודעה כאמור בסעיף קטן (א) גם לאותו מוסד או לאותה רשות מקומית.

(אב) הובעה תוך שלושים יום מיום ההודעה או הפרסום התנגדות לביעור, או ביקש חבר מחברי המועצה פרסום הודעה בעתון יומי והגנז התנגד לכך - תכריע המועצה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) לא יבער הגנז חומר ארכיוני פרטי שהופקד בגנזך, אלא אם הוצע קודם לבעל החומר לקבלו בחזרה ובעל החומר לא קיבלו תוך המועד שנקבע בהצעה.

(ג) הוחלט על ביעור חומר ארכיוני שיזכות העיון בו אינה מוגבלת וביקש מוסד מדעי או ציבורי או בית ספר שהחומר יימסר לו - זכאי הוא לקבלו.

14. (א) לא יבער אדם חומר ארכיוני שברשותו הפרטית אלא על פי היתר מאת הגנז, פרט לחומר שהוצע להפקדה בגנזך והגנז סירב לקבלו.

ביעור חומר
שברשות הפרט

(ב) סירב הגנז לתת היתר, רשאי האדם שהחומר נמצא ברשותו לערער תוך שלושים יום לפני המועצה והחלטתה תהיה סופית.

14.א. (א) חומר ארכיוני שבארכיון ציבורי -

(1) לא יועבר ממנו אלא לגנזך או לארכיון ציבורי אחר;

(2) לא יהיה ניתן לעיקול או לשעבוד.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על העברה, עיקול או שעבוד שנעשו

בהסכמת הגנז ובתנאים שקבע.

15. (א) המבער ביודעין חומר ארכיוני שלא בהתאם לחוק זה, דינו - קנס

חמש מאות לירות.

(ב) המסרב למסור לגנז ידיעות על חומר ארכיוני הנמצא בבעלותו או

בהחזקתו, דינו - קנס מאתיים לירות; ואין חיובו בדין פוטר אותו מלמלא אחרי

הוראת החוק שעליה נתחייב בדין.

(ג) המעביר חומר ארכיוני בניגוד להוראות סעיף 14א, או מוציא או

מנסה להוציא חומר ארכיוני מישראל בכוונה לעקוף הוראות סעיף 16(א), דינו -

קנס כאמור בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, או שוויו של החומר

הארכיוני, לפי הסכום הגדול יותר, ורשאי בית המשפט לצוות שהחומר הארכיוני

יחולט לטובת המדינה, ואין בהרשעת אדם לפי סעיף קטן זה כדי לפטרו מלמלא

אחרי הוראות סעיף 16(ד).

16. (א) לא יוצא חומר ארכיוני מישראל אלא אם נתקיים אחד מאלה:

(1) ניתן לגנז לעיין בחומר הארכיוני, לצלמו ולהעתיקו;

(2) החומר הארכיוני נרשם בפנקס והגנז ויתר על העיון בו צילומו

והעתיקו.

(ב) צולם או הועתק חומר ארכיוני כאמור, אין הגנז רשאי לתת את

התצלום או ההעתק לעיון לקהל אלא ברשות הבעלים ובעל זכות היוצרים

ובהתאם לתנאים שהגנז ובעל החומר הארכיוני הסכימו עליהם.

(ג) הגנז יאשר למוציא החומר הארכיוני מישראל, בתעודה או בכל

דרך אחרת, שניתן לגנז לעיין בחומר הארכיוני, לצלמו ולהעתיקו, או שהחומר

הארכיוני נרשם בפנקס והגנז ויתר על העיון בו, צילומו והעתיקו.

(ד) המוציא או העומד להוציא חומר ארכיוני מישראל, בלי

שנתקיים אחד התנאים האמורים בסעיף קטן (א), חייב להעמיד לרשות

הגנז, לפי דרישתו, את כל החומר הארכיוני הנמצא בבעלותו או בהחזקתו, לצילום או להעתקה, והוראות סעיף קטן (ב) יחולו על התצלום או ההעתק שנעשו לפי זה.

17. לא תוגש תביעה פלילית לפי חוק זה, אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלת ישראל או בהסכמתו.

תביעה ברשות
היועץ המשפטי
בלבד

17א. (א) ראש הממשלה רשאי לקבוע בתקנות אגרות בעד כל פעולה של הגנז או עובד אחר של הגנז לפי חוק זה ובעד עיון בחומר ארכיוני בגנזך, והוא רשאי לקבוע את האגרה לסוגים מיוחדים של חומר ארכיוני ולקבוע פטורים מתשלום האגרה.

אגרות
(תיקון התשמ"א)

(ב) בתקנות לפי סעיף קטן (א) רשאי ראש הממשלה לקבוע שהעתקים של חומר ארכיוני בגנזך, או של סוגים מיוחדים של חומר כזה, יינתנו תמורת תשלום הוצאות ההעתקה לפי חשבון של הגנז.

18. (א) הממשלה רשאית להתקין תקנות בכל הנוגע לביצוע חוק זה¹.
(ב) בתקנות ייקבעו כללים שלפיהם ניתן לאשר ארכיון כארכיון ציבורי ולבטל אישור כאמור, וכן כללים לסדרי ניהול של ארכיונים ציבוריים ודרכי הפיקוח של הגנז עליהם; תקנות על פי סעיף קטן זה טעונות אישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת.
(ג) לא יותקנו תקנות אלה אלא אחר התייעצות במועצה.

ביצוע ותקנות
(תיקון התשמ"א)

משה שרת
ראש הממשלה

יצחק בן-צבי
נשיא המדינה

1. הסמכות הועברה לשר המדע, התרבות והספורט ("פ" 4820, התש"ס, עמ' 1088).